

λαιοὺς ἐκείνους χρόνους, καθ' οὓς μεγάλως ἐσπίνιζον τὰ κεφάλαια, ἔλειπεν ἐντελῶς πᾶσα γεωργικὴ πίστις (Τράπεζα κλπ.), πᾶσα μέρμυρα τῆς Πολιτείας, πᾶσα ἐμπορικὴ πρόβλεψις καὶ ταχέια συγκοινωνία. Ἀληθῶς δὲ δεινὰ φαίνεται ὅτι ἦσαν αἱ συμφοραὶ τῆς δακρυβρέκτου Θεσσαλικῆς χώρας κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον, τὴν ὁποῖαν χαρακτηρίζει τὸ κατὰ λέξιν παρατιθέμενον ἐνταῦθα σημεῖωμα τῆς Μονῆς Βαρλαάμ: «1779-1783 πείνα ἔγινε »μεγάλῃ εἰς ἐτούτα τὰ μέρη, ὅπου ἐπουλήθηκε τὸ καλαμπόκι τὸ »λουτσέκι γρόσια 3 καὶ σιτάρι φόρτωμα γρόσια 36· μὰ εἰς τῆς »Ἀλβαντίας τὰ μέρη ἔγινε τὸ χειρότερον, ὅπου ἐπούλησαν τὰ »**ἄρματά τους** καὶ τὰ ἔφαγαν καὶ ἐπούλησαν καὶ **κορίτσια καὶ »παιδιὰ καὶ μετ' αὐτὸ ἐγλύττωσαν**».¹

Ἐπιπέσει αἱ συνέπειαι τῶν ποικίλων συμφορῶν, ἤτοι συχνῶν ἀφοριῶν, ληστρικῶν ἐπιδρομῶν καὶ φθοροποιῶν νόσων ἐπέφερον δυστυχίαν καὶ κατὰπτωσιν τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ, παρατεταμμένην καὶ εὐχὴ παροδικήν, μανθάνομεν καὶ ἐκ πηγῆς μὴ Θεσσαλικῆς. Τὸ γνωστὸν χειρόγραφον χρονικὸν τῶν Ἰωαννίνων, τὸ ἐπικαλούμενον ἐκ τοῦ σχήματος αὐτοῦ Κουδαράς, λόγον ποιούμενον ἐν σημειώματι τοῦ ἔτους 1820 περὶ τῶν Βλαχτοῦρκων τῆς Βεντίστας, ἐπάγεται: «Τώρα καὶ 40 χρόνους εἶχον φθάσει εἰς τὴν »Βεντίσταν οἱ Βλαχτοῦρκοι, ὡς 80 σπήτια. Ἔστερα ὅμως, ἐ»**πειδὴ ἐδυστύχησεν ἡ ἐπαρχία τοῦ Τρικκάλου γενικῶς »μετὰ χωριά της**, ἔφυγαν πολλοὶ καὶ ἐκατοίκησαν μέρος εἰς τὰ »Τρίκκαλα καὶ μέρος εἰς Καρδίτσαν».²

Αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν ληστρικῶν συμμοριῶν, αἱ διχόνοιαὶ τῶν Προεστώτων τῶν χωρίων καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς φατριῶν, δὲν ἔπαυσαν παρ' ὅλην τὴν δυστυχίαν τῆς ἀξιοδακρύτου ταύτης χώρας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνετέθη ἡ καταδίωξις τῆς ὑπερπλεονασίας ληστείας καὶ ἡ παγίωσις τῆς δημοσίου ἀσφαλείας εἰς τὸν ἐκ Τε-

¹ Παπαδοπ. Κεραμ. Θεσσαλ. Σημειωμ. ἐν Ἐπετηρ. Παρνασ. ἔτος ΣΤ'. σελ. 145, 40. Τιμὰς νομισμάτων, γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων αὐτῶν τῶν ἐποχῶν, ἴδε κατωτέρω εἰς κεφάλαιον «Ἐμπόριον καὶ Βιομηχανία».

² Ἀθηνᾶ. Περιοδ. ἔτους 1831 σελ. 117.

πελαίου γνωστὸν Ἀλῆ, διορισθέντα κατ' ἀρχὰς μὲν τοποτηρητὴν τοῦ Γενικοῦ Ἐπόπτου τῶν ὁδῶν (Ντερβεντάτ Ναζήρ), μετ' ὀλίγον δὲ καὶ Πασᾶν Τρικκάλων, τοῦ ὁποῖου τὴν ἐμφάνισιν ἐν Θεσσαλίᾳ, ὡς ἐξῆς μνημονεύει σημεῖωμά τι τῆς Μονῆς Βαρλαάμ τῶν Μετεώρων: «1786 κατὰ μῆνα Δεκέμβριον ἦλθεν ὁ Ἀλῆ Πασᾶς ἀπὸ »τὸ Τεπελέγγι μὲ χιλιάδες τέσσαρες καὶ πεντακοσίους, τὰ δὲ αὐτοῦ »ἀνδραγαθήματα, ὅσα ἐποίησεν, ἄς τὰ διηγηθοῦν ἄλλοι.»¹

Πρὶν ὅμως ἀσχοληθῶμεν μὲ τὴν ἐποχὴν τοῦ μετέπειτα, ὡς Τυράννου τῶν Ἰωαννίνων διαβολῆτος καταστάντος τούτου Ἀλῆ Πασᾶ, καὶ τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς τύχης τῶν τε γεωργῶν καὶ τῆς Γεωκτησίας, ἄς στρέψωμεν τὸ βλέμμα ἡμῶν εἰς τινὰ αἰθριώτερα σημεῖα τοῦ Θεσσαλικοῦ ὁρίζοντος, πρὸς τὰς ὄρεινὰς χριστιανικὰς κοινότητας τῆς Θεσσαλίας, ἐνθα περὶ τοὺς χρόνους τούτους ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου, τοῦ πλοῦτου τῶν Ἑλλήνων κατοίκων, καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν καλλιέργεια τῶν γραμμάτων, ἀπετέλουν φωτοστέφανον, οὕτως εἰπεῖν, περιβάλλοντα τὸν ἐπὶ τῆς γεωργικῆς πεδιάδος τῆς Θεσσαλίας ἐπικαθήμενον ζόφον τῆς δουλείας, πενίας, ἀμαθείας καὶ ἀναρχίας, καὶ διατρανοῦντα τὴν ζωτικότητα τῆς φυλῆς καὶ τὸ γόνιμον αὐτῆς πνεῦμα.

ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Ἐθνημερία καὶ Πολιτισμὸς τῶν ὄρεινῶν κοινοτήτων τῆς Θεσσαλίας.

Πρὸς ὀρθὴν ἐκτίμησιν τῶν ἐμπορικῶν καὶ γεωργικῶν συναλλαγῶν ἀπομεμακρυσμένων ἀφ' ἡμῶν ἐποχῶν, ἀπαραίτητος εἶναι ἡ γνῶσις τῆς ἀξίας τῶν τότε νομισμάτων τῶν γεωργικῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων, καὶ ἡ σύγκρισις πρὸς τὴν νῦν ἀξίαν αὐτῶν. Τὰ

¹ «Ἐπετηρ. Παρνασ.» ὡς ἄνω ΣΤ'. 142, 12. Ἡ θέσις Ντερβεντάτ Ναζήρ ὑπῆρχεν ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα Λογοθέτης τοῦ Δρόμου. Acta et Diplom. IV¹, 386, 390.